

**ABDULLAH ÖCALAN'IN YARGILANMASI
SÜRECİNDE CUMHURİYET GAZETESİ'NDE
YAYINLANAN HABERLERİN KULLANIM VE
TATMİNLER MODELİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Deniz KILIÇ*

**Searching the news from the point of view The Uses and
Gratification of Model: A case of Öcalan Trial, in
Cumhuriyet Daily**

In this article, the news which related to Abdullah Öcalan trial, is searched and analyzed according to "Model of Uses and Gratification" in Cumhuriyet Daily in period of 26 May to 4 June 1999. Under the light of the findings, it can be said that the news of Cumhuriyet Daily wakes to its readers highly satisfy by joining to the news . So this model prove that readers are need to find satisfaction for themselves in this kind of news in that case.

.....

Giriş

Bir toplumda kitle iletişim araçları (KİA) üzerine yapılan araştırmaların çoğunda toplumsal bir boyut söz konusudur. Bu çalışmada kullanılan çözümleme yöntemi ise toplumbilimsel çözümleme yöntemleri içinde "kullanımlar ve tatminler" modeline dayandırılmaktadır. Diğer bir anlatımla bu modelde iletişim araçları ile bağlantılı zevklerin ve önerilen kullanımların açıklaması yer almaktadır.

* Araş. Gör. Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Basım ve Yayıncılık Bölümü.

Çalışmada daha önce uygulanmış ve kitle iletişim araçlarında sunulan programların, program metinlerinin, haberlerin ve genel olarak bu metinlerin içerdiği iletilerin neden bu denli popüler olduğunu ve toplumda oynayabilecekleri rolleri anlamamıza yardım eder.

1. Kullanımlar ve Tatminler Modeline Bakış

Günümüzde kitle iletişim araçlarında yayınlanan program ve dizilerin işe yaramaz ve sadece zaman geçirmek için izlenen yapımlar olduğu ileri sürülebilir. Oysa bu gibi yapımlar bir grup izleyiciler için bir dizi işlevleri yerine getirmektedir. Böylelikle KİA'ların sunduğu ve yayınladığı bu medyatik ürünlerin bir bölüm izleyicinin bazı gereksinmelerinin giderilmesine yardımcı olduğu, çeşitli haz ve doyumlar sağladığı söylenebilir.

KİA'ların kullanım ve ilgili hedef kitlelerine sunduğu hazlara ilişkin olarak kullanım ve tatminler modeli aracılığı ile ilgi yoğunlaşmış ve bu konu ile ilgili olarak yapılan çalışmalarda, pratik yaşama yönelik bilgi ya da öneriler geliştirilmiş, bireylerin toplumsal rol ve etkinliklerine getirdiği kazanımlar ile ilgili verilere ulaşılmıştır.

Mutlu'nun da belirttiği gibi; KİA'ların hedef kitlelerinde ne gibi etkiler yaptığı ve bu etkilerin sonuçlarına yönelik olarak gerçekleştirilen geleneksel etki araştırmalarındaki temel sorunsala, bu model, insanların neden kitle iletişim araçlarıyla ilgilendiği boyutunda bir açılım getiren bir yaklaşımdır. (Mutlu, 1995: 226)

Öte yandan kullanım ve tatminler modelinde; KİA'ların, bireylerin özel gereksinimlerine yönelik hizmet ettiğini ve belirli düzeyde tatmin(ler) sağladığı için kullanıldığını kabul eder. Model **aktif izler kitle**'yi medya mesajlarının alımı sırasında seçici, bilinçli bir araştırma içinde olan ve medya mesajlarını aktif süreç içinde kendilerine gerekli olan özel ihtiyaçları (arı bilgi, düzenlenmiş bilgi, eğlendirici mesajlar vb.) toplayanlar olarak görür. Medyanın gönderdiği mesajların tüketimi sırasında, bu mesajlarda, izler kitle üyelerinin yaşamı ve onların doyurulması gereken durumları ile ilgili önemli vurgulara yer verilmesi, etkili bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Medya gönderdiği mesajların seçkinliklerini ortaya koyabilmek için sıklıkla, izler kitlenin düşünceleri, değerleri, yaşam şekillerine, destek sağlayacak olan özel efekt, kurgulamalar ve görsel düzenlemeleri kullanır. (Harwood, 1999) Ancak yine de insanlar bir dizi ihtiyaçlarını

giderme ve kendilerine çeşitli doyumlar sağlamada KİA'ları kullansalar da, bütün bunları tam bir bilinçle yaptıkları söylenemeyebilir. İşte bu noktada KİA'ların nasıl bir işlev gördüğü ve insanlara ne çeşit hazlar sağladığı konusundaki tartışmalar başlamaktadır. Bir kitle iletişim aracı olan yazılı basının da verdiği haberlerle toplumu bilgilendirme görevi yansırı kitle iletişim araçlarına yüklenen diğer görevler ve buna bağlı işlevlerin altında yatan duygu ve düşünceler görülebilir. Anlaşılacağı üzere KİA'ların nasıl bir işlev gördüğü ve insanlara ne çeşit hazlar sağladığı konusunda yararlı olacak konular şu şekilde belirtilebilir: (Berger, 1996)

Merakın tatmini ve bilgilendirilmek: Bu konu bizim ne olup bittiğini bilmek, günceli yakalamak, hikayeleri gelişirken izlemek ve benzeri isteklerimizle ilgilidir. Merakın tatmini sahip olduğumuz doğal merakla ilgili olabileceği söylenebilir. Bu insanın geçmişten bu güne bilgilenme isteğinin sonucudur.

Eğlendirme: Eğlendirilmek, gülecek şeyler bulmak, neşeli bir ruh haline girmek istendiğinde görülmektedir. Bu olumlu zevkin kaynağıdır.

Otorite figürleri yüceltilmiş ya da küçültülmüş görme: Kimi zaman bazı toplumlar otoriteyi geçersiz görme eğilimindedirler. Zaman zaman insanlar otoriteyi küçültülmüş ve gülünç hale getirilmiş olarak görmek ister.

Güzelin denenmesi: Güzel müziğe, güzel sanat yapıtlarına ve fiziksel olarak çekici olanlara, özellikle de güzel kadınlara yüksek statü, ayrıcalık tanırız. Zaman içinde güzellik tanımımız değişse de neyin güzel olduğu herkese göre değişebilir.

Deneyimlerin başkaları ile paylaşılması: KİA'ların işlevlerinden birisi de insanlara ortak bir kültürel değer yargısı vermesidir. Örneğin futbol maçlarında geçici olarak da olsa bütün bir stadyumla beraber tezahürat yapar, sevinir veya üzülmürüz. Aynı programlar ve filmler insanların birbirleriyle ilişkiye geçmesini sağlar.

Tanrı ile özdeşleşmek ve ilahi plan: Birçok kimsenin Tanrı veya ilahi güçler diye tanımlayabileceğimiz şeylere karşı mehili vardır. KİA'lar çoğunlukla yaşamın yasası ve tinsel kuvvetlerin gücüne ilişkin sezgileri kazandırır.

Dalgınlık ve oyalanma: Birçok kişi KİA'ları günlük sıkıntı ve çeşitli korkulardan kaçmak ve oyalanmak için zaman geçirmelerine yardımcı araçlar olarak görürler. Ancak televizyon izlerken veya müzik

dinlerken kendimizi zaman geçiriyor olarak düşünebiliriz fakat aslında böyle değildir. Gerçekte çok şeyler olmaktadır.

Duygu katılımı: Bununla başkalarının sevinçlerini ve üzüntülerini paylaşmayı ve bundan psikolojik haz duymadır. KIA'larda çok sayıda karakterler ilgilenirken aynı zamanda onların duygusal deneyimlerine de ortak oluruz.

Aşk ve nefret, korku ve üzüntü gibi uç duyguların kontrollü durumlardaki deneyimi: Bu durum karakterlerle özdeşleşmeyi de kapsayan ve duygu katılımı deneyimlerinden çok az ayrılan bir durumdur. Burada güçlü duyguların, etkilenmeden suçluluk duymadan denenmesinden söz edilmektedir.

Taklit edecek modeller bulma: Bu modeller bize özdeşlik duygusu kazanmayı, belli durumlarda özdeşlik sağlamayı ve gayri resmi olarak toplumsallaşmayı öğretir. Ancak burada bir takım sorunlar ortaya çıkabilir; kahramanlar yerine kötülerle özdeşleşmeyi ve zararlı yıkıcı düşünce eğilim ve davranış kalıplarını seçme olabilir.

Özdeşlik kazanma: Uygun benlik duygusu kazanmadır. Kişisel tipte, tanımlanmış olarak tanımlanabilir. KIA'lar çoğu zaman özdeşlikler üretmektedirler ancak bu özdeşliklerin uygun, uzun süreli ve bizim için iyi olup olmaması ayrı bir sorundur.

Dünya hakkında bilgi kazanma: Uzman ve bilgili insanlar söylediklerini merak ederiz ve aynı zamanda onlar da bizlere bir şeyler anlatmak isterler. Belgeseller ve dünya ile ilgili bilgiler KIA'larda yer alırlar. Ama daha çok "rastlantısal" olarak bir şeyler öğrenebiliriz. KIA'lar bize devamlı olarak bir şeyler öğretirler.

Adalet inancımızın pekiştirilmesi: Bizler zaman zaman da olsa kahramanların kötülerini yenmesini ve şeytanın cezalandırmasını isteriz. Başka bir deyişle evren ahlakidir.

Romantik aşka inanmak: Aşkın gücüne olan inanç azalsa da romantik aşkı muhteşem bir şey ve ilişkilerde birincil güdüleyici güç olarak görme eğilimi sürmektedir.

Sihire, fevkaladeliğe ve mucizelere inanmak: Bu inanış, bizim korkuya, bilim kurguya vb. olan ilgimizi açıklayan ve köklerini muhtemelen çocukluktan alan (masallar, sihirbazlar) bir olgudur. Bu aynı zamanda şeytana inanmaya kadar uzanır.

Başkalarının hatasını görme: Başkalarını bizimki gibi ya da benzeri hataları yaparken görmek, kendimizi daha az suçlu ve kızgın hissetmemizi sağlar. Böylelikle hata yapmanın doğal olduğuna karar

veririz. Bazı durumlarda, bir üstünlük duygusu kazanabilir. Ayrıca başkalarını hata yaparken ve onu öderken görmek öğretici olabilir.

Düzenin dünyaya verdiği rahatsızlığı görmek: Biz evrenin anlamlı ve her şeyin oluşumuna ilişkin nedenlerin olduğuna, böylece gelecek için planlar yapabileceğimize inanmak isteriz. KİA'lar dünyanın düzenliliği duygusunu, doğanın kanunlarını, insan psikolojisini ve motivasyonunu ve toplumsal olguları bize öğreterek benimsetir.

Tarihe katılmak: Önemli olaylar meydana gelirken, ön planda olmak isteriz. Tarihe katılma isteği öylesine güçlüdür ve bu bizim yabancılaşma ve kendimizi değersiz görme duygularımızı yansıtır.

Hoşa gitmeyen duygulardan temizlenmek: Oyunları, maçları, filmleri seyrederek müzik dinleyerek sinirlerimiz gevşetebilir, sıkıntılardan uzaklaşabilir ve diğer olumsuz duygularımızın baskılarından kurtulabiliriz.

Cinsel dürtülerimizi suç oluşturmayan koşullarda boşalmalar bulmak: KİA'larda izleyici ilgisini yoğun tutmak için mizah ve cinsellik ön plana çıkartılmaya başlandı. KİA'larda cinsellik kafalarımızda hep başkaları içindir. Her türlü deneyimi başkalarına mal etsek de bu tür deneyimler zaman zaman olumsuz duyguları oluştursalar da düşsel bir katılım söz konusudur.

Cezalandırılmaksızın tabuları araştırmak: KİA'lar tabulaşmış konuları uzaktan incelememize olanak verdiği için çifte yarar bulunmaktadır. Uyandırdığı heyecan ya da haz duygusu ile konuyu keşfederiz ve onu ayıplayarak veya onunla belli bir sonuca giderek ahlaksal tatmin duygusunu kazanabiliriz.

Çirkinin denenmesi: Güzelin denenmesine olan isteğin karşıtıdır. İnsanlar karmaşık bir şekilde çirkinlikten ve canavarlardan büyülenir. Bazen çirkinlik tarafından hem cezbediliriz hem de çirkinlik bizi iter.

Ahlaki, ruhsal ve kültürel değerleri onaylamak: Neyin iyi ve kötü, neyin istenir ve istenmez, neyin tamam ya da eksik olduğuna dair değerlere bağlı inançlarımız vardır. Bunlar davranış ve hareketlerimize etki eder ve bunlar yaşantımızı ve toplumumuzu üzerine inşa ettiğimiz temel taşlardır.

Kötüleri eylemde görmek: Kötüler çoğunlukla iyi ahlaklı ve düşünceli olmak zorunda olan kadın ve erkek kahramanlardan daha ilgi çekicidir. Kötüler her şeyi yapabilir, çevirecekleri dolaplar için ortam daha uygundur ve mekanda olabilirler.

2. Araştırma Konusu ve Sınırlılıklar

Araştırma konusu, PKK terör örgütü sorumlusu Abdullah Öcalan'ın yakalanmasından sonra İmralı Adası'nda yargılanması sürecinde, yargılamayla ilgili olarak çıkan haberlerin kullanımlar ve tatminler modeli bakımından değerlendirilmesinden oluşmaktadır.

Araştırmada kullanım ve tatminler modeli, çözümleme yöntemi olarak kullanılmış, incelenmek üzere Cumhuriyet Gazetesi ele alınmıştır. Araştırma 26 Mayıs ve 4 Haziran 1999 tarihinde gazetenin bütün sayfalarında çıkan ve öncelikli olarak Abdullah Öcalan davası ile bu dava haberleriyle ilgili diğer PKK örgütü, konu ile ilgili yasa değişikliği vb. haberler ile sınırlandırılmıştır. Dava 31 Mayıs tarihinde başlamış ve dava başlamadan önce beş gün süre ile dava ve yargılamayla ilgili haberler kamuoyunda çıkmaya başladığı için araştırma tarihi 26 Mayıs 1999 olarak saptanmıştır. (Yapılan incelemeler sonucunda, belirlenen 26 Mayıs tarihinden önce, konuya ilişkin haberler gazetede öncelikli ve yoğun olarak görülmemiştir). Araştırmanın 4 Haziran 1999 günü bitirilmesinin nedeni ise davada Abdullah Öcalan'ın 4 Haziran 1999 gününe kadar savunması ve söyleyecekleri ile ilgili her şeyin o gün tamamlanmasıdır. 4 Haziran 1999'dan sonra 8 Haziran 1999 tarihine ertelenen duruşmada söz, artık iddianameyi hazırlayan savcılara geçmiştir. Bu nedenle araştırmada bundan sonraki duruşmalar ve karar tarihine kadar olan zaman, kapsam ve genişlik açısından da uzun bir süreci içerdiğinden araştırmaya dahil edilmemiştir.

3. Bulgular

KİA'ların nasıl bir işlev gördüğü ve insanlara sağladığı hazlar konusundaki araştırmada geçen "konu başlıklar" şöyle sıralanmıştır.

- 1) Otorite figürleri yüceltilmiş ya da küçültülmüş görme,
- 2) Deneyimlerin başkaları ile paylaşılması,
- 3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmek,
- 4) Tanrı ile özdeşleşmek ve ilahi plan,
- 5) Dalgalılık ve oyalanma,
- 6) Duygu katılımı,
- 7) Aşk ve nefret, korku vb uç duyguların kontrollü durumlardaki deneyimi,

- 8) Taklit edecek modeller bulma,
- 9) Adalet İnancımızın pekiştirilmesi,
- 10) Başkalarının hatasını görme,
- 11) Düzenin dünyaya verdiği rahatsızlığı görme,
- 12) Tarihe Katılma,
- 13) Cezalandırılmaksızın tabuları araştırmak,
- 14) Ahlakî, ruhsal ve kültürel değerleri onaylamak,
- 15) Kötüleri eylemde görme,
- 16) Dünya hakkında bilgi kazanım, bazı durumlarda bu açıktır.

26 Mayıs Sayfa: 3

1. Haber: Yargılama heyeti İmralı'da

1) Otorite figürleri yüceltilmiş ya da küçültülmüş görme: Otorite Figürleri olan ve Abdullah Öcalan'ın yargılmasını gerçekleştirecek Ankara 2 Nolu DGM heyeti ve heyet başkanı Turgay Okyay'ın Bursa'ya gelişi haberin ilk üç paragrafında (Toplam 8 paragraf bulunuyor) yer alıyor.

2) Merakın tatmini ve bilgilendirilmek: Haberde Abdullah Öcalan davası ile ilgili herkesin merak ettiği;
Yargılamanın ne kadar süreceği,
Yargılamanın yapılacağı mahkemenin ve Öcalan'ın tecrit koşulları,
DGM yasası konusunda değişiklik olup olmayacağı,
Mahkemenin ne kadar süreceği,
Savunmanın ek süre talebi olup olmayacağına ilişkin sorular,
Basın mensuplarının davadan görüntü almaları ile ilgili sorulara yanıt aranarak kamuda merak uyandıran konulara açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Metin tamamıyla bilgilendirmeye yöneliktir.

4) Tanrı ile özdeşleşmek ve ilahi plan: Haberde Mahkeme heyeti başkanının "Yargılama ne kadar sürecektir" sorusuna "Allah bilir" yanıtını vermesi ile bu sürecin ne kadar süreceğinin şimdilik kafalarda tasarlanmaması dışında belli olamayacağı ve heyet başkanının inancı doğrultusunda bunun bir ilahi plan olabileceği iması yaratılıyor.

9) Adalet inancımızın pekiştirilmesi: Mahkeme Heyetinin Bursa Cumhuriyet Başsavcısını ziyareti konu ediliyor, heyete güven ve saygınlık sergileniyor. Haberde adalet inancımızın pekiştirilmesi gerçekleştirilirken başka bir paragrafta DGM'lerin tarafsızlığını belirtmek, onaylamak için DGM'lerin sivilleştirilmesine ilişkin olarak bu durumun parlamentoyu ilgilendirdiğini ve askeri üye ile beş yıldır birlikte çalıştıklarını belirten heyet başkanı sivil üyeler ile askeri üyelerin tarafsızlığının şimdiye kadar aynı düzeyde olduğu belirtiyor.

12) Tarihe katılma: Basın mensuplarının davayı takip etmeleri ve tarihe tanıklık etmeleri ile ilgili kararın mahkemenin ilk günü kararlaştırılacağı ve tarihi bir yargılamada basın mensuplarının tarihe tanıklık edebileceklerine ilişkin bilgilendirme yapılıyor.

2. Haber: 8 PKK'li öldürüldü, 3 güvenlik görevlisi şehit

2) Deneyimlerin başkaları ile paylaşılması: Haberde 3 güvenlik görevlisinin şehit edilmesine ilişkin bilgi ile ortak toplumsal bir yargı geliştirilmesine yardımcı olunuyor.

3) Merakın tatmin edilmesi ve bilgilendirme: Haberde PKK'nin yok edilmesi için gerçekleştirilen operasyonlar hakkında bilgi veriliyor. Ayrıca Abdullah Öcalan'ın yargılanması sırasında PKK'nin ateşkes ilan etmesi planladığı ve yoğun olarak gerçekleştirilen operasyonlar nedeniyle PKK'nin mühimmat sıkıntısı çektiği gibi PKK ile ilgili bilgiler veriliyor.

4) Tanrı ile özdeşleşmek ve ilahi plan: Burada şehit olan güvenlik görevlilerine ilahi bir anlam ve üstlendikleri görev ve sonucunda gerçekleşen durum ile tanrı katında elde edilen "Şehitlik" kavramı veriliyor.

15) Kötüleri eylemde görmek: Birinci dereceden sorumlusunun yargılandığı mahkeme sırasında topluma zarar veren PKK'nin haksızlığını ve mahkeme öncesinde Avrupalı birkaç devletin özgürlük adı altında kendi çıkarlarını kollayacak şekilde davranmaları haber içinde

verilirken “Yargılama heyeti İmralı’da” haberi içinde verilen bu haber ortak bir kamuoyu oluşumuna zemin hazırlıyor.

27 Mayıs Sayfa: 8

1. Haber: PKK tamamen bitmedi

1) Otorite figürleri yüceltilmiş ya da küçültülmüş görme: Haberde Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerindeki illerde mülki anlamda birinci derecede sorumlusu olan OHAL Valiliği, OHAL kanunu görev ve kapsamı, amaçları verilerek “devlet”in büyüklüğü yüceltiliyor.

2) Deneyimlerin başkaları ile paylaşılması: Haberde PKK'nin şimdiye kadar yaptığı eylemler ve yol açtığı sonuçlar açıklanarak PKK'ye karşı toplumda zaten var olan tavır sergileniyor.

3) Haberde OHAL Bölge Valisi Aydın Arslan'ın hazırladığı ve PKK'nin tamamen ortadan kalkması için gereken faaliyetlerin açıklandığı rapor ana konu edilerek;

OHAL kapsamındaki iller,

PKK'nin hedef ve stratejileri,

OHAL yasası çıkma nedeni ve ilgili ayrıntılar,

PKK eylemleri, sonuçları ve topluma verdiği zarar anlatılıyor.

2. Haber: İtalya'ya gazeteci misillemesi

1) Otorite figürleri yüceltilmiş ya da küçültülmüş görme: Haberde Abdullah Öcalan'ın yakalanmasının engellenmesi ve Türkiye'nin ileriki çalışmalarının kösteklenmesi nedeniyle toplumda İtalya'ya duyulan kızgınlık ve Avrupa Birliği üyesi ve Batılı ülkelerin Türkiye'yi her fırsatta insan hakları konusunda rencide eden İtalya'nın resmi haber ajansı ANSA'nın Abdullah Öcalan davasını izlemek için istediği iznin verilmemesi haber konusu yapılarak otoriter figürler içinde yer alan Avrupa ve İtalya'nın küçültülmesi söz konusu. Aynı zamanda haber ayrıntılarında görülen ve bu konuda tavır alınması uyarısını yapan “Basın Konseyi” de toplumun gözünde bir otorite olarak yükseliyor.

- 2) Merakın tatmini ve bilgilendirilmek: Habere konu olan gazeteci misillemesinin neden kaynaklandığı ve ayrıntıda neler olduğu karşılıklı ülkenin tavırları anlatılıyor.

10) Başkalarının hatasını görme: Haberde İtalya'nın basın özgürlüğü açısından yanlış bir davranış içinde olduğu belirtiliyor. Biz de aynı hatayı sergilemekteyiz. Ancak iki ülkenin Abdullah Öcalan ile ilgili olarak karşı karşıya gelmesi ve birbirlerine olan tavırları nedeniyle Türkiye'nin aynen İtalya'nın yaptığı hatayı ki bu hatada stratejik ve ülke yararı için Türkiye açısından olumlama söz konusudur; yinelenmesi bunu bilerek yapması gözlenmektedir.

3. Haber: Şehit er toprağa verildi (Foto altı haber)

- 3) Dencyimlerin başkaları ile paylaşılması: Haber fotoğraf destekli olması nedeniyle gazetede haberi okuyup fotoğrafı görenlere o anı yansıtacak aynı şeyleri düşündürecek bir fotoğraf karesi ile anlatılıyor. Foto altı açıklamadaysa şehit erin babasının tabuta sarılarak ağladığı belirtiliyor.
- 4) Merakın tatmini ve bilgilendirilmek: Haberde erin nerede, nasıl şehit edildiği, cenaze töreninin nerede ve nasıl bir ortamda gerçekleştirildiği açıklanıyor.
- 5) Tanrı ile özdeşleşmek ve ilahi plan: Burada şehitlik kavramı altında şehitlerin ölmeyeceği düşüncesi ile bir anlamda görev başında öldürülen erin tanrı ile özdeşleştiği varsayılıyor.
- 6) Duygu katılımı: Haberde cenaze töreni sırasında askerlerin omuzunda taşıyan şehit erin tabutuna sarılan babanın gözyaşları içindeki halinin yazıda tasviri ile fotoğraftaki görüntü birleştirilerek "vatan için ölen" askerin üzüntüsü bir anlamda toplumun geneline yayılarak bu tip olaylarda infial yaratması veya böyle bir etki gelişmesi haberde amaç olarak yer alıyor ve başkalarının üzüntüsünü paylaşmayı ve dolayısıyla psikolojik haz duymayı sağlayacak görüntü ve metin düzenlemesi gerçekleştiriliyor.

7) Aşk ve nefret, korku ve üzüntü gibi uç duyguların kontrollü durumlardaki deneyimi: Haberde okuyucu duyguları kabarmış bir halde kendisini şehitlerin babası ile özdeşleştirerek üzüntü ve nefret unsurlarının bir arada bulunduğu bir duygusallığa kapılması söz konusu olmaktadır.

14) Ahlaki ruhsal ve kültürel değerleri onaylamak: Haberin verildiği Cumhuriyet gazetesi toplumda radikal sayılmayan ortamın solu ve belki de biraz daha sol olarak kabul edilebilecek bir durumdadır ve genelde din ve tanrı ile ilgili konular devlet, din ve bunların ayrıldığı "laiklik" çerçevesinde gelenek ve kültürel donanımlarımızın etkisi altında dinsel bir paye olan şehitlik kavramını ve bu kavramın altındaki duygusallığı görmezlikten gelememekte ve burada salt haber dışında duyguları harekete geçiren unsurlara da yer vermektedir.

28 Mayıs Sayfa: 3

1. Haber: Mudanya'da gergin bekleme sürüyor

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmek: Haberde Abdullah Öcalan davasının başlangıç sürecinde yaşananlar olduğu gibi okuyucuya aktarılıyor.

29 Mayıs Sayfa: 1

1. Haber: Tarihi davada geri sayım

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmek: Haberde davada sanık durumunda olan Abdullah Öcalan'ın yargılanmasına neden olan olduğu olaylar ve sonuçları özetlemekle beraber özellikle;

DGM'lerin tarafsızlığı ve yasa değişikliğinin olup olmayacağı

Davanın süresi,

Duruşmalara kimler hangi nedenler ve hakları nedeniyle katılacağı,

Mudanya'nın davadaki yeri, önemi ve Mudanya ve davanın görüleceği

İmralı'da gerçekleştirilen bir takım yenilikler habere konu ediliyor.

Sayfa: 4

1. Haber: Avrupa'nın gözü İmralı'da

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmek: Haberde Türkiye ile ilgili Batı tarafından devamlı olarak gündeme getirilen İnsan Hakları

konusundaki sıkıntılar dolayısıyla Abdullah Öcalan'ın tarafsız bir mahkemede yargılanması ile ilgili şüphe duyulması nedeniyle Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi Türkiye Raportörü'nün davaya katılması konu ediliyor. Ayrıca haberde şehit yakınlarına ve gazilere davanın görüldüğü süre içinde sağlanacak kolaylıklar ve bu kolaylıklarla ilgili olarak yapılan ciddi çalışmalar anlatılıyor.

6-7) Duygu katılımı ile Aşk ve nefret, korku ve üzüntü gibi uç duyguların kontrollü durumlardaki deneyimi: Haberde iki ana konu geniş bir şekilde veriliyor. Özellikle haberin girişi Abdullah Öcalan'ın duruşmasına müdahil olarak katılacak şehit yakınları ile gazilerin Bursa ve Mudanya'daki gereksinimleri ve onlara sağlanan kolaylıkların anlatılması ve Abdullah Öcalan'ın neden olduğu mağduriyetlerinin, İmralı'da adalet arayışları sırasında giderilmesi ve özellikle Öcalan'ın suçlu olduğunu Avrupa'ya karşı göstermek niyetiyle haberin girişinde verilerek okuyucu haberin daha sonraki kısmındaki bilgiye ve yaratacağı etkiye psikolojik olarak hazırlanıyor. Çünkü Avrupa'nın dava, Abdullah Öcalan ve PKK'ye karşı olan bakışı bilinmekteyken Batının baskıcı ve bir anlamda bizi kontrol etmesi yönündeki isteklerine karşı okuyucu biraz nefret biraz yıllardan gelen Avrupa Birliği'ne katılma konusundaki eziklik içinde duygusal olarak okuyucu etkileniyor.

2. Haber: "Kürt sorununa çözüm demokratikleşmede"

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmek: Haberde Türkiye'de açıkça bir Kürt Sorunu olduğu ve bu konudaki çözümün ancak Türkiye'nin daha da demokratikleşmesi sonucunda çözülebileceği belirtilmekle beraber ayrıntıda çözüm önerileri veriliyor. Haber çözüm önerisi getiren ÖDP Genel Başkanı Ufuk Uras'ın açıklamaları üzerine kurulu.

13) Cezalandırılmadan tabuları araştırmak: Türkiye'nin uzun yıllardır yaşadığı terör nedeniyle konuşulmayan ve konuşulmasından kaçınılan "Kürt Sorunu"na ilişkin görüşler haberde açıklanıyor. Ayrıca bu haberde demokratikleşme düşüncesiyle söylenen sözler ve fikirlerle yukarıda verilen haberde söylenen insan hakları ve diğer konular ile ilgili düşünceler gündeme getiriliyor.

1. Haber: Öcalan davası yarın başlıyor

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haberde Öcalan davasının başlangıcı, DGM'lerin sivilleştirilmesi ile PKK'nın şimdiye kadar verdiği zarar ile Abdullah Öcalan'ın soruşturma süreci anlatılıyor.

2. Haber: Tarih Mudanya'yı yine yazacak

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haberde Mudanya'nın tarihteki önemi, tarihi özellikleri, siyasal yönelimleri, ekonomisi ile ticari gelirleri ve genel ortamı Abdullah Öcalan'ın davasının görüleceği İmralı'ya olan yakınlığı ile ilgili bilgilendirmeye yönelik bilgiler aktarılıyor.

12) Tarihe katılma: Haber Mudanya'nın tarihteki önemine dikkat çekerken tarihe tanıklık eden bir kent olarak Türkiye Cumhuriyeti'ndeki yeri vurgulanıyor. Davanın İmralı'da görülmesi ve dava sırasındaki tek bağlantı noktası olarak güvenliğini ve stratejik durumu ön plana çıkartılıyor.

16) Dünya hakkında bilgi kazanma: Öcalan davası ile tekrar ön plana çıkan İmralı ve Mudanya'nın tarihte ne şekilde yer aldıklarını ve bu olayları bilmeyenlere ve genç nesile aktarma açısından bir vesile oluyor.

3. Haber: Terörizme uzanan bir yaşamdan kesitler

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber tamamıyla Abdullah Öcalan'ın eğitim hayatıyla beraber başlayan siyasi yaşamı ve PKK'nın kurulma ve eylemlerini sürdürdüğü yıllar ve gelişen durumu aktarılıyor.

8) Adalet inancımızın pekiştirilmesi: Haber-Araştırmada verilen bilgiler Abdullah Öcalan'ın devlete ve topluma karşı işlediği suçlar anlatılmakla beraber bu bilgiler doğrultusunda mahkeme sonunda çıkacak beklenen idam kararının doğruluğunu desteklemede adalet duygumuzu pekiştirecek bilgiler veriliyor.

13) Cezalandırılmaksızın tabuları araştırmak: Haber-Araştırmada, Abdullah Öcalan'ın gençlik yıllarında çektiği sıkıntılardan PKK'yi kurmasına ve gerçekleştirdiği eylemleri ve yaşadığı olayları, etkilendiği kişileri ve bir anlamda Abdullah Öcalan'ın yaşam öyküsü veriliyor. Böylece Öcalan'ın yakalanmasına dek belki de sözü edilmeyen bir çok konunun ve unsurun haberde geçerek kamuyu bilgilendirme görevi yerine getiriliyor. Daha önceleri bir reklam veya tanıtım gibi görülebilecek bu haber Öcalan'ın yakalanıp mahkemeye çıkarılmasıyla, Öcalan'ın gözden düştüğü vurgulanıyor.

4. Haber: İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi'nden çağrı

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber tarafsız mahkeme ve savunma avukatlarının görevini yerine getirmede Türkiye'nin yeterli duyarlılığı göstermediğine dair hazırlanan bir raporun Başbakan Bülent Ecevit'e gönderilmesi ve rapor içeriği ayrıntılarıyla veriliyor.

31 Mayıs Sayfa: 1

1. Haber: Öcalan yargı önünde

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber 31 Mayıs 1999 günü başlayan Abdullah Öcalan davasında; Mahkemeyi izleyen yabancı basın kuruluşları, Mudanya ve mahkeme için alınan güvenlik önlemleri, Şehit aileleri ve yakınları için ilçe girişinde kurulan irtibat bürosuyla ilgili olarak birinci sayfadan spot bilgiler aktarılıyor, ve okuyucuya mahkeme başlangıcında genel bilgiler aktarılıyor.

Dördüncü sayfaya gönderilen devamda daha önce de belirtildiği üzere yukarıda sayılan üç ana konu üzerine ayrıntılı bilgiler veriliyor. Ayrıca haber fotoğraf destekli verildiğinden fotoğraf içeriği ve foto altı metinde yukarıda belirtilen üç ana konu dışında Mudanya'da sokaklardaki ilan ve reklam panolarına asılan ve Abdullah Öcalan ve PKK'nin yaptığı vahşeti gösteren fotoğraflar yer alıyor.

6) Duygu katılımı: Haber metninin tümünde başlığı spotu ve Öcalan davasının başlangıç sürecinde yaşananlar alınan güvenlik önlemleri, şehit aileleri ve yakınları için alınan önlemler yer almasına rağmen fotoğraf ve foto altı davayı izlemeye gelen yabancı basının ilgisini çekmesi ve dış ülkelerden insan hakları konusunda gelen baskıya karşı Türk kamuoyunu oluşturma amacını taşıyor.

2. Haber: 139 sayfalık iddianame

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber Abdullah Öcalan için hazırlanan ve TCY'nin 125. maddesine göre idam istemiyle hazırlanan iddianame ve içeriği yer alıyor.

Haber iddianame dışında mahkemeye kimlerin katılacağını dair geniş bilgiler veriyor.

Haberin 11. sayfasındaki devam bölümünde yine geniş bir şekilde yer alırken iddianamenin ayrıntıları ve duruşmalara katılacakların hangi sıfatla orada bulunacaklarını ayrıntılarıyla veriyor.

1 Haziran Sayfa: 1

1. Haber: Öcalan özürle başladı

1) Otorite figürleri yüceltilmiş ya da küçültülmüş görme: "Söz bağımsız Türk adaletinde" başlıklı haberde Başbakan Bülent Ecevit'in mahkeme ve Abdullah Öcalan ile ilgili açıklamalarında devletin gücünü yücelterek bağımsız, tarafsız bir adalet anlayışının hakim olduğunu belirtmesi ile Türkiye'ye olan güvenin artırılması ve haklılığını ispatına ilişkin ifadelerle otoriter bir figür olan "devlet" yüceltilmiş oluyor.

2) Deneyimlerin başkaları ile paylaşılması: Mudanya halkı erken uyandı başlıklı haberde yaşanan tüm olaylar topluma aktararak bütün toplumu saran bir hava anlatılarak ortak bir davranış ve tutum oluşturulmasında etkili olabilecek unsurlara yer veriliyor.

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber, büyük başlık altında;

Mudanya halkı erken uyandı,

Halk düşmanı yargılanıyor,

"Söz bağımsız Türk adaletinde" başlıkları altında verilen ayrı konulu küçük alt haberlerden oluşuyor. Haber ve alt haberler bütünüyle yabancı basın, Türk basını Başbakan Bülent Ecevit'in ve diğer kişilerin mahkeme ile ilgili açıklamasını veriyor. Ayrıca devamda verilen haber metninde Abdullah Öcalan'ın açıklamalarına yer veriliyor.

2. Haber: AB, Öcalan davasını tartışacak

1) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: AB'nin 3-4 Haziran 1999 tarihinde yapılacak olan zirvesinde Öcalan davasının tartışma konusu olacağı ve Türkiye'ye yönelik bir eleştiri konusu olacağı belirtiliyor. Bu haberde de görüldüğü üzere dava üzerine yoğunlaşan birçok kişi, davayla ilgili olan herkesi mahkemenin 2. günü çıkan gazetenin ilk sayfasında yayınlıyor ve olay bütün yönleriyle gazetede yer buluyor.

15) Kötüleri eylemde görme: Abdullah Öcalan'a her ne şekilde olursa olsun destek veren bütün kesimlerin bir şekilde olayı kendi gündemlerine taşıyarak Türkiye'ye karşı bir tavır ve tutum geliştirilmesinde rol aldıkları Türk kamuoyuna gösterilmektedir. Türk halkının beklentileri doğrultusunda Batı yine beklenen tavrını belirtmiş olduğu okuyucuya yansıtılıyor.

Sayfa: 4

1. Haber: Rusya ve Yunanistan'ı suçladı

2) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber yabancı basın mensuplarının davaya olan ilgileri ve verdikleri önemi açıklayıcı bilgileri kapsıyor. Özellikle duruşma sırasında söz alan Abdullah Öcalan'ın Rusya ve Yunanistan'ı suçlayan sözlerine ve davayla yakından ilgilenen Yunanlı TV muhabirlerinin görüşlerine yer veriliyor.

16) Dünya hakkında bilgi kazanma: Haber Türkiye'nin PKK sorununa ve bundaki haklılığını gösterme açısından öncelikli;

Şehit aileleri ve yakınlarının durumlarını, kin ve nefret duygularını ve bu duygularla beraber yakınlarını kaybetmenin verdiği acı ile yaşadıkları mağduriyeti gösterme,

Abdullah Öcalan'ın açıklamaları ile teröre destek veren ülkelerin açığa çıkması açısından,

Bütün bunlara ek olarak da Türkiye'nin milli sınırları içinde yaşayan bütün kültürlerin eşitliğini ve olayların tümüyle dışardan destekli yabancı eller tarafından düzenlendiğini dünyaya anlatma açısından kendiliğinden oluşan bir doğal ortam olarak Öcalan Davası ayrı bir önem kazanıyor.

2. Haber: DGM'ler için hızlı anayasa değişikliği

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber, DGM'lerin tarafsız olmadığı ve mahkeme üyesi asker hakimin yerine sivil hakimin katılması konusunda demokratik çevrelerin, sırf bu nedenle davaya gölge düşmesini önlemek için ve birazda Batının baskısı nedeniyle yasa değişikliği önerisi ile ilgili çabaların başlatılmasını içeriyor.

2 Haziran Sayfa: 1

1. Haber: PKK'nin destekçileri

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber Abdullah Öcalan'ın itiraflarından oluşuyor. Öcalan açıklamalarında PKK'nin destekçilerini açıklarken haber tümüyle Öcalan'ın ikinci duruşmada;

PKK'nin birinci derecede sorumlusu olduğunu,
Örgüt üyelerinin eğitimlerinin gerçekleştirildiği ilişkide ülkeleri,
Örgütün gelir kaynakları gibi açıklamalarından oluşuyor.

16) Dünya hakkında bilgi kazanma: Haber tümüyle Türk halkı tarafından bilinen terör destekçisi devletlerin mahkeme sayesinde bütün dünyaya duyurulmasını sağlıyor. Haberde terör eylemlerine destek olan devletlerin adları ve ne şekilde yardım ettikleri 2. duruşmada eylemlerin ve örgütün sorumlusu Abdullah Öcalan tarafından açıklanması ile Türkiye'nin Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da yaptığı mücadelenin haklılığını ve terör destekçilerinin kimliği davada açığa çıkması haberde vurgulanıyor.

2. Haber: "Pişmanlık yasası daha önemli"

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Abdullah Öcalan'ın duruşmalarda söylediklerinin PKK'nın dağ kadrolarına ulaştığı böylece pişmanlık yasası ile bu kişilerin topluma geri döndürülebileceğine ilişkin Emniyet Genel Müdürlüğü'nün açıklaması yer alıyor. Pişmanlık yasasının daha önemli olduğu konusunda ki açıklama ise DGM'lerin sivilleştirilmesine ilişkin yeni yasa önerisine karşı belirtiliyor.

3. Haber: PKK saldırı: 3 şehit

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber PKK saldırısı sonucu şehit düşen üç asker ve teröristleri ele geçirmek üzere yapılan operasyonlar hakkında okuyucuya bilgi veriliyor.

6) Duygu katılımı: Ana haberin altında kare içinde verilen haber Abdullah Öcalan'ın duruşma sırasında çekilmiş fotoğrafı altında şehit edilen askerlerle ilgili bilgiler verilerek yargılanan Öcalan'a karşı daha fazla kin ve nefret dolu duyguların oluşması sağlanıyor.

3 Haziran Sayfa: 1

1. Haber: "Atina yardımcı oldu"

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber Abdullah Öcalan'ın duruşmalarda söylediği itiraflarından oluşuyor ve birinci sayfadaki ana haber altında üç ana konuyla devam eden haberde;

"Almanya ve Yunanistan ilişkileri"

"Palme'yi ben öldürtmedim",

"Duruşma kısa sürdü" başlıklarla haberde geçen alt konuların başlıkları yer alıyor. Devamında ise haber daha da ayrıntılandırılarak;

Olof Palme cinayeti,

Kıbrıs Rum Kesimi,

ASALA ve Ermenistan,

Karadeniz'e açılım,

Kürt Parlamentosu,
Yılmaz haber göndermedi,
Sivillere yönelik eylemler,
Almanya'yla ilişkiler, ara başlıkları altında, Öcalan'ın açıklamaları yer alıyor.

15) Kötüleri eylemde görme: Haberde, Öcalan'ın açıklamaları ile Türkiye'nin baştan beri söylediği ancak kabul görmeyen bütün olaylar PKK terör örgütüne yapılan yardımlar ve Türkiye düşmanı ülkelerin tutumları bir kez daha ve tüm açıklığıyla Öcalan'ın açıklamaları ile dünyanın gözü önüne seriliyor. Her zaman kötü ve düşmanca tavır sergileyenlerin durumu iyice açık ediliyor. Özellikle destekçi ülkeler, ASALA ve Ermenistan'ın eskiden gelen düşmanlığı, Kürt parlamentosu bu durumu iyice ortaya koyduğu haberde veriliyor.

16) Dünya hakkında bilgi kazanma: Haber itiraflardan oluştuğu için ve Öcalan'ın açıklamaları Batı ülkeleri için uluslararası düzeyde önem arz ettiği için kendiliğinden PKK ve Abdullah Öcalan konusunda ve Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu sorununu anlatmada doğal bir platform oluşturuyor.

2. Haber: "İç hukukumuza karışılmaz"

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber, Dışişleri Bakanı İsmail Cem'in Öcalan davası konusunda dışardan gelebilecek müdahalelere karşı olan Türkiye'nin tavrını, Cem'in görüşleri içinde belirtiliyor.

3. Haber: Öcalan her şeyi anlatıyor

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber, Avrupa basınının Öcalan davası ile ilgili haberlere olan ilgisi ve önemi üzerine kurularak yabancı gazetelerde yer alan Öcalan'ın açıklamaları ile ilgili geniş bilgi veriliyor. Özellikle haberlerde Öcalan'ın Olof Palme cinayetine ilişkin söylediği sözlere yoğun bir şekilde yer verildiği haber içinde belirtiliyor.

4 Haziran Sayfa: 1

1. Haber: Yunanistan kışkırttı

2) Deneyimlerin başkalarıyla paylaşılması: Duruşmaların beşinci günü dört müdahil konuşmasından alıntılar yapılan haberde şehit yakınlarının yaşadıkları kötü ve çaresiz günleri dile getirmeleri ve geri getiremeyecekleri yakınlarının hasretiyle ilgili olarak söyledikleri

sözlere yer verilerek Türk kamuoyunda Abdullah Öcalan'ın idamıyla ilgili beklentilere haklılık kazandırılırken ayrıca psikolojik durumlarına ve çöküntü içindeki duygularını açıklayan şehit yakınları ve gaziler ile aynı duyguların paylaşılması ve hep birlikte bir tutum oluşturacak harekete geçirici unsurlar haber içinde müdahillerin ifadelerinden yararlanılarak oluşturuluyor.

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber, Abdullah Öcalan'ın itiraflarından oluşurken haber üç başlıkla bölümlenmiş,

“Atatürk milliyetçiliğine inanıyorum”,

“Barış isteyince Atina karşı çıktı”,

“HEP ve HADEP'e yardım ettik”

Gönderme yapılan sayfada haber;

Barış çağrısı,

Devletin en önemli destek gücü olacak,

HADEP'e yardım,

Almanya,

Ermenistan,

Öcalan'a kitap,

İdam istemi,

Salonda gözyaşı, ara başlıklarıyla haberde ayrıntılı halde verilmiş.

Ayrıca Zafer Temoçin tarafından çizilen karikatürde Öcalan'ın mahkemedeki durumu tasvir edilerek gündemdeki konu karikatürde işlenmiş.

6) Duygu katılımı: Haberin gönderme yapıldığı 4. sayfada müdahiller ve Müdahil Avukat Keskin'in açıklamaları ve mağdur olmuş insanların duygularına yer verilerek toplumunda aynı duyguları paylaşmasına sağlayacak unsurlar haber içinde kullanılıyor.

15) Kötüleri eylemde görme: Her zaman toplumca Türkiye'de sorun yaratan ve Kürt milliyetçiliğine dayalı politikalar üreten ve bu doğrultuda çalışmalarını yürüttüğü belirtilen PKK'yle hiç bir ilişkileri olmadığını her seferinde belirten HEP ve HADEP partilerinin PKK'den yardım gördüklerinin Öcalan'ca açıklanması, kamuoyunun yıllardır bildiği bu ilişkileri yardım edenlerin PKK'nin birinci dereceden sorumlusu Öcalan tarafından söylenmesi ile tamamen açıklık kazandığı haberde vurgulanıyor.

2. Haber: Diplomatlarda dava şaşkınlığı

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber, Abdullah Öcalan'ın itiraflarının yarattığı şaşkınlığı ve beklenmeyen açıklamaların yarattığı etkinin yabancı diplomatik temsilciler arasında nasıl değerlendirildiğine ilişkin ayrıntılı bilgiler sunuyor.

3. Haber: Avukatlara kalacak yer bulundu

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber, Abdullah Öcalan'ın avukatlarının ve yakınlarının Mudanya ve diğer yakın yerlerde kalması halk tarafından (kendilerine kalacak otel ve diğer yerlerin verilmemesi şeklinde) engellenince ortaya çıkan kalacak yer sorununun çözümü ve gelişen olayları veriyor.

14) Ahlaki, ruhsal ve kültürel değerleri onaylamak: Mudanya halkı ve çevre yerler halk düşmanı olarak görülen Abdullah Öcalan'ın yakınları ve avukatları için yer vermeyerek kendi değerlerine ters düşenleri dışlandığı belirtiliyor ve haber de bu tutumu içeren bilgilerden oluşuyor.

4. Haber: Yunan basınından yanlı tavır

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber, Öcalan davası sırasında müdahil olarak davaya katılan ve ayrıca mahkeme dışından destek veren şehit aileleri ve yakınları hakkında Yunan basının verdiği görüntüler değerlendiriliyor. Yunan basının şehit aileleri ve yakınlarının Mudanya tavernalarında gülüp eğlendiklerini, duruşma sırasındaysa ağlayıp ağıt yaktıklarını belirten ve yalan olduğu söylenen haberin değerlendirilmesi yapılıyor.

15) Kötüleri eylemde görme: Türk kamuoyunca baştana beri bilinen ve ayrıca Öcalan'ın itiraflarında sık sık düşmanca ve terör destekçisi görülen Yunanistan'ın ve taraflı Yunan basının her zamanki gibi dost olmayan halleriyle ilgili bilgilerin verildiği unsurlar haberde yer alıyor.

Sayfa: 4

2. Haber: PKK'li 8 sanığa ölüm cezası

3) Merakın tatmini ve bilgilendirilmesi: Haber, Diyarbakır 3. No.lu DGM'sinde görülen PKK'nin 16 sanıklı Diyarbakır grubu davasında 8 sanığa verilen idam cezası ve diğer sanıklara verilen cezalar haberde ayrıntılı olarak verilmiş. Öcalan'a da idam cezasının beklendiği ve idam istemiyle yargılanması ve haberin idam cezasına çarptırılan son

PKK'liler üzerine kurulması Öcalan'ında idam cezasına çarptırılabilceğine ilişkin delilleri okuyucuya sunuyor.

3. Sonuç

Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda 30 haber incelenerek Kitle iletişim çözümleme yöntemlerinden Toplumbilimsel Çözümleme Yöntemi içerisinde yer verilen "Kullanım ve Tatminler Modeli" ile haberlerin okuyuculara ne gibi haz ve doyumlar sağladığı incelenmiştir.

İnceleme konusu yapılan haberlerin hazırlanış biçimleri ve okuyucuya sunulmuş şekilleri de haberi bir meta olarak gören okuyucuya bir takım doyum unsurlarını sağlamaktadır. Öyle ki, gazete okuyucusunun önemli özelliklerinden biri olan ve umduğunu arama, kendini bulma, görme ve doyum elde etme niteliği nedeniyle haberler, okuyucuya sunulacak tatminler konusunda taraflı da olabilmektedirler.

Gazeteler öncelikle haber veren iletişim araçlarıdır ve her gazetenin bir yayın politikası bulunmaktadır. Gazetede yer alan bu haberlerde mutlak suretle bu yayın politikası doğrultusunda hazırlanıp okuyucuya sunulmaktadır. Okuyucu içinde bir anlamda alışkanlık olan ve kişisel tercihlerimizin sonucu olan belli bir gazeteyi alma bizim de bu yayın politikasına bağlı olduğumuzun göstergesi sayılmaktadır. Her gazetenin bir yayın çizgisi vardır ve bu yayın çizgisi, bir haberin gazetenin yayın politikasına uygun hale getirilmesinin gazeteciler tarafından uygun haber öğelerinin seçimi ve diğer unsurların dışlanması ile gerçekleşebilir. Başka bir deyişle, haberin temel unsurlarını görmezden gelmekle kaydıyla ve keyfiliğe kaçmadan ortaya konacak tercihler, bir gazetenin yayın çizgisini oluşturur. (Atabek, 1998: 24)

Çalışmanın sonuçlarına öncelikle sayısal veriler bakımından 30 haberde de okuyucuyu kullanımlar ve tatminler modelinin araştırmada -3- kod numaralı "Merakın tatmini ve bilgilendirilmek" işlevi doğal olarak bütün haberlerde bulunmaktadır. Burada okuyucuya ülke gündeminde yer alan olaylar ve etkinlikler ile ilgili ayrıntılı ve doyurucu bilgiler verilmeye çalışılmaktadır. Böylece gazete birinci işlevi olan haber ve bilgi verme işlevini yerine getirdiği söylenebilir. Ancak burada geçen haberler sadece Cumhuriyet Gazetesi ile sınırlı olduğundan ve haberlerin başka gazetelerde çıkan haberler ile karşılaştırılmadığından haberlerin tam ve eksiksiz bilgiye sahip olduğuna ilişkin sayısal bir bulgu verilememektedir.

Diğer önemli işlevler için araştırmada;

-1- kod numaralı "Otorite figürleri yüceltilmiş ya da küçültülmüş görme", haberlerde geçen otorite unsurlarının yüceltilmiş ve küçültülmüş olarak verilmesi ile bu unsurlara duyulan saygı veya nefret bir anlamda haber içinde verilerek okuyucunun bu öğeler sayesinde bir haz alma kendini tatmin etme olanağı verilmiş oluyor.

-2- kod numaralı "Deneyimlerin başkaları ile paylaşılması", beraber yaşanan deneyimlerin genele yayılması ve birliktelik havasının bütün insanlara, topluma yayılması sağlanmaya çalışılırken yine -6- kod numaralı "Duygu katılımı", ile de bütün topluma sıkıntı veren sorunları doğrudan yaşamış insanların hissettikleri haberlerde verilerek belli bir tutum geliştirilmeye çalışılıyor ve ayrıca kişinin psikolojik bir haz duyması da böylece yaratılmış oluyor.

-15- kod numaralı "Kötüleri eylemde görme", ise okuyucunun başka olaylarda ve bunlarla ilgili olarak çıkan haberlerden dolayı nefret ve kızgınlığın burada inceleme konusu yapılan Abdullah Öcalan davası konulu haberlerde de rastlanması bu öğenin de haberler içinde geçmesini sağlamaktadır. Okuyucu zaman zaman bu unsurları bulmak için aldığı gazetede gördüğü bu öğeler ile gazete ile karşılıklı ortak bir tavıra girmiş oluyor. Araştırmada kullanılan otuz haberin tamamında görülen -3- kod numaralı işlev bütün haberlerde doğal olarak bulunurken burada sayılan işlev ve öğelerin sadece dört haberde görülmesi haberlerin ve doğal olarak gazetenin taşıdığı işlevi yoğun olarak ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca buradaki dört öğede insani unsurlara, duygulara hitap ettiği ve duyguları harekete geçirmesi dolayısıyla haberlerin bir bölümünde içerikleri gereği bu duygusal dört öğeye rastlanmıştır.

Yukarıda sayılan dört önemli işlevden sonra en çok rastlanan -16- kod numaralı "Dünya hakkında bilgi kazanım" olarak tespit edilmiştir. Burada yine haberlerin en büyük işlevi ve amacı olan bilgi verme işlevi ortaya çıkmaktadır. Ancak bu işlev ile ortaya çıkan olay veya durum ile doğrudan ilgili olanlara yani haberin etkilemesi beklenen Türk kamuoyuna değil haberde geçen diğer kişi, ülke ve kurumları etkilemeye çalışılmakta ve onlara gönderme yapılmaktadır.

Burada -4- kod numaralı yine duygusal bir öğe olan "Tanrı ile özdeşleşmek ve ilahi plan", görülmektedir. Haber içinde geçen bu unsur ile toplumun kabul ettiği ilahi unsurlara toplum gözünde gönderme yapılmaktadır. Habere katılan bu unsur ile Tanrı büyüklüğü ve tanrı anlamında yatan büyük bilinmezliğe atıfta bulunmaktadır. -7- kod numaralı "Aşk ve nefret, korku ve üzüntü gibi uç duyguların kontrollü

durumlardaki deneyimi", yine duygusal unsurların haberde ortaya çıkarıldığı okuyucuları etkileyici durumları anlatmaktadır "Duygu katılımı"ndan biraz daha farklılaşan bu öge uç noktalarda yaşanan duyguları ifade etmektedir. -9- kod numaralı "Adalet İnançımızın pekiştirilmesi" ise haksızlığa uğramış ve toplumda önemli yeri olan kişilerin duygularına ortak olarak adalet isteğimizin yerine getirilmesinin konu olduğu haberlerde görülen yine duygusal nitelikli bir unsurdur.

-12- kod numaralı "Tarihe katılma" ise habere konu olan olayların tarihi niteliği doğrultusunda toplumu bu yönde yönlendirerek belli bir tarih bilinci oluşturacak şekilde tutum oluşturmayı amaçlamaktadır.

-13- kod numaralı "Cezalandırılmaksızın tabuları araştırmak" unsuru ise bir takım nedenler dolayısıyla yasaların veya kamunun inançları ve değerleri doğrultusunda araştırma yapma durumu olmamış ve kamuoyunda çok fazla konuşulamamış konuların yine kamunun hassas olduğu olaylar söz konusu yapılarak, fakat göz önünde olmayan bir şekilde gündeme taşınarak araştırılmasını, açıklanmasını ve tartışılmasını sağlayan ve bir anlamda hep önüne set çekilen durumları görme olanağı veren bir unsur olarak yine bu araştırmada belirlenen öğeler arasındadır.

-14- kod numaralı "Ahlaki, ruhsal ve kültürel değerleri onaylamak" ise toplumun değer verdiği tutumları, normları kabul eder ve onaylar bir halde haberlere konu olan olayın yan unsuru olarak verilmesidir. Burada yine araştırmaya konu olan davanın sürecinde yaşanan olayların ve toplumca onanıp onanmaması ile ilgilidir.

-10- kod numaralı "Başkalarının hatasını görme" ise yine duygusal yönlerimizin haberde ortaya çıkarılarak ve belki de habercilik anlayışı açısından hoş görülmecek durumlarda kamu yararı nedeniyle ve Türkiye'nin Dava ve PKK konusunda haklılığını ifade etme söz konusu olduğunda kullanılan bir işlev olarak araştırmada belirlenmiştir.

Kaynakça

- ATABEK, N., "Medya Gündeminin Oluşumu", **Kurgu**, Sayı: 15, Temmuz 1998.
- BERGER, A. A. Kitle İletişiminde Çözümleme Yöntemleri, **Editorler Nazmi Ulutak ve Aslı Tunç, içinde "Toplumbilimsel Çözümleme Bölümü"**, Çev. A. Haluk. Yüksel, Eskişehir: ESBAY Yayınları, 1996.s
- HARDWOOD, J., **Uses and Gratification**, <http://falcon.cc.ukans.edu/~hardwood/homepage.htm>
- MUTLU, E., **İletişim Sözlüğü**, Ankara: Ark Yayınları, 1995.